

Zdravstvena zaštita vulnerabilnih skupina

Goran Mijaljica, dr. med.

- Jedno od najjasnijih objašnjenja daje Vijeće međunarodnih organizacija medicinskih znanosti (Council for International Organizations of Medical Sciences), koje definira vulnerabilne osobe kao “one koje su relativno (ili apsolutno) nesposobne za zaštitu vlastitih interesa”

Pristanak osobe s duševnom bolesti za liječenje

- Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, članak 8.
- (1) Osobu s duševnim smetnjama koja može razumjeti prirodu, posljedice i opasnost predloženoga liječničkog postupka i koja na osnovi toga može donijeti odluku i izraziti svoju volju može se pregledati ili podvrgnuti liječničkom postupku samo uz njezin pisani pristanak.

(2) Sposobnost osobe dati pristanak utvrđuje doktor medicine ili psihijatar u vrijeme kad ta osoba donosi odluku i u tu svrhu izdaje pisanu potvrdu. Ova se potvrda prilaže u liječničku dokumentaciju. Osoba iz stavka 1. ovoga članka može zahtijevati da postupku davanja pristanka bude nazočna osoba od njenog povjerenja.

- (3) Osoba s duševnim smetnjama koja nije sposobna dati pristanak, bilo zbog toga što u određenom trenutku ne može razumjeti prirodu, posljedice ili opasnost predloženoga liječničkog postupka ili zbog toga što u tom trenutku ne može donijeti odluku ili izraziti svoju slobodnu volju može se podvrgnuti samo onom liječničkom postupku koji je u njenom najboljem interesu.

Prisilna hospitalizacija

- Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama:

Osoba s težim duševnim smetnjama koja uslijed svoje duševne smetnje ozbiljno i izravno ugrožava vlastiti život ili zdravlje ili sigurnost, odnosno život ili zdravlje ili sigurnost drugih osoba može se smjestiti u psihijatrijsku ustanovu bez svog pristanka, po postupku za prisilno zadržavanje i prisilni smještaj propisanim ovim Zakonom.

Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama

- Članak 16.

(1) Biomedicinska istraživanja nad osobama s duševnim smetnjama mogu se poduzeti samo:

(a) ako nema druge odgovarajuće mogućnosti istraživanja nad ljudima,

(b) ako opasnost od istraživanja za osobu s duševnim smetnjama nije nesrazmjerna koristi od istraživanja,

(c) ako je istraživački projekt odobrilo Državno povjerenstvo nakon nezavisnog preispitivanja znanstvenog značaja, važnosti cilja i etičnosti samog istraživanja,

(d) ako su osobe koje sudjeluju u istraživanju obaviještene o svojim pravima i pravnoj zaštiti koju uživaju,

(e) ako su osobe koje sudjeluju u istraživanju dale svoj pisani pristanak koji mogu povući u svakom trenutku.

Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama

- (2) Biomedicinska istraživanja nad osobom s duševnim smetnjama koja nije u stanju dati svoj pristanak može se poduzeti samo ukoliko su uz pretpostavke iz stavka 1. točke a - d ovoga članka ispunjene još i ove dodatne pretpostavke:

(a) ako se očekuje da će rezultati istraživanja biti od stvarne ili izravne koristi za zdravlje te osobe i

(b) uz suglasnost etičkog povjerenstva za zaštitu osoba s duševnim smetnjama pri psihijatrijskoj ustanovi za svaki pojedini slučaj ako istraživanje ima cilj doprinjeti kroz povećanje zdravstvenog razumijevanja određene bolesti ili stanja, stvaranju koristi za samu osobu koja sudjeluje u istraživanju ili osobe iste dobi ili s istom dobi ili s poremećajem ako istraživanje predstavlja najmanju moguću opasnost i opterećenje za tu osobu.

Deklaracija o pravima osoba s invaliditetom — Hrvatski Sabor 2005.

- Osoba s invaliditetom je svaka osoba koja je zbog tjelesnog i/ili mentalnog oštećenja, privremenog ili trajnog, prošlog, sadašnjeg ili budućeg, urođenog ili stečenog pod utjecajem bilo kojeg uzroka, izgubila ili odstupa od očekivane tjelesne ili fiziološke strukture te je ograničenih ili nedostatnih sposobnosti za obavljanje određene aktivnosti na način i u opsegu koji se smatra uobičajenim za ljude u određenoj sredini.

- Deklaracija o pravima osoba s invaliditetom, UN 1975.

“Osobe s invaliditetom su sve one osobe koje si zbog prirođenog ili zadobivenog oštećenja nisu u stanju osigurati vlastitom snagom ili barem djelomičnom snagom odgovarajući položaj na poslu, u zvanju i u društvu.”

Deklaracija o pravima osoba s invaliditetom

- Republika Hrvatska će promovirati zdravlje, prevenciju oštećenja i nesposobnosti, pružanje jednake dostupnosti kvalitetne zdravstvene zaštite svim osobama s invaliditetom te razviti posebne zdravstvene programe u cilju poboljšanja životnih uvjeta i omogućavanja dostojanstvenog života.

1. *Bolest ili poremećaj predstavlja promjene u strukturi i funkciji organizma; patološke se promjene mogu, ali i ne moraju očitovati.*
2. *Oštećenje (engl. impairment) označava svaki gubitak ili nepravilnost psihičke, fiziološke ili anatomske strukture i funkcije; pokazuje se na razini organa.*
3. *Invaliditet (engl. disability) se uzima kao bilo kakvo ograničenje ili smanjenje sposobnosti izvođenja neke aktivnosti na način “normalan” za ljudsko biće; odražava poremećaje na razini osobe.*
4. *Hendikep (engl. handicap) označava poteškoće pojedinaca koje proizlaze iz nekog oštećenja ili invaliditeta, koji ograničavaju ili sprečavaju da se ostvari funkcija koja je za tog pojedinca “normalna”; odražava se na razini društvenih odnosa.*